

Naturskyddsföreningen
Väsby

c/o P Nordmalm
Gamla v 30A, 194 67
Upplands Väsby, Sweden

2023-11-23

Till
Energimarknadsinspektionen
diariet@ei.se
Ärende: 2023-100830

Yttrande från Naturskyddsföreningen Väsby över Svenska kraftnäts ansökan om nätkoncession för luftledning från Odensala till Överby i Sigtuna, Sollentuna och Upplands Väsby kommuner, ärende 2023-100830

Bakgrund

Svenska kraftnät har ansökt hos Energimarknadsinspektionen (Ei) om tillstånd att bygga och använda en kraftledning (nätkoncession för linje). Ansökan avser en luftledning från Odensala till Överby i Sigtuna, Sollentuna och Uppland i Stockholms län. Den ger bl.a. en omfattande påverkan på ett värdefullt skogsområde vid Vaxmyra/Lövsta i Upplands Väsby,

Naturskyddsföreningen Väsby har 2017 och 2019 yttrat sig i denna fråga över såväl förslag som samråd. I tidigare samrådsversionen 2019 fanns vid passagen över Vaxmyra en utredningskorridor. De invändningar vi lämnade mot förslaget 2017 om att flytta ledningen norrut mot Lövstaskogen gällde fortfarande, men då samrådet 2019 som huvudalternativ föreslog att gå i Svenska kraftnäts befintliga ledningsgata, meddelade vi inga ytterligare synpunkter 2019.

När det gäller de nya kraftledningsgatornas påverkan på berörd kalkbarrskog och hållmarkstallskog har vi tagit del av ett utkast till yttrande om nya kraftledningsgators påverkan på kalkbarrskog respektive hållmarkstallskog i detta ärende utförd av miljökonsulten Hans Barring, botanikkonstnären Bo Mossberg, skogsbiologen Mats Karström, naturvårdsbiologen Thomas Strid och

professor Anders Dahlberg. Deras slutliga yttrande kommer att skickas separat. I övrigt har vi även tillvaratagit kunskaper av andra biologer med god lokal kännedom.

Naturskyddsföreningen Väsby lämnar följande synpunkter över rubricerad ansökan:

Den föreslagna dragningen vid Vaxmyra/Lövsta skadar värdefull natur - är olämplig och behöver omarbetas

Kraftledningen bör i första hand markförläggas. Detta gäller för hela ledningsstråkets sträckning. I andra hand kan som ett alternativ delar av sträckan dras som luftledning och inom Svenska kraftnäts nuvarande ledningsstråk. Aktörernas kraftledningar behöver samförläggas inom befintligt ledningsstråk.

Vi vill framför allt påpeka att den nu angivna dragningen av kraftledningen över Lövstaskogen vid Vaxmyra i Upplands Väsby är mycket olämplig. De samlade konsekvenserna av de båda nya kraftledningsdragningarna vid Vaxmyra/Lövstaskogen genom skogs- och hagmarken kring Lövsta och Vaxmyra blir betydande skador på naturmiljön och skyddsvärda nyckelbiotoper.

Uppförande av ny kraftledning 400 kV, i enlighet med Svenska kraftnäts koncessionsansökan, kommer att göra intrång på hällmarkstallskog respektive kalkbarrskog med mycket höga naturvärden och negativt påverka, till och med eliminera, särskilt värdefulla skogsbiotoper. Projektets påverkan förvärras av att Svenska kraftnät påtvingar flytt av Trafikverkets matarledning, som också föreslås att förläggas djupare in i denna skog. Berörd skogsmark och skogsbryn med viktiga biotoper och landskapselement kommer att avverkas för nybyggnation, samt säkring av ledningar, stolpar och stag. Sprängning i berg och schaktning i känsliga miljöer och ändmoräner kommer att ge bestående skador.

Området som påverkas hänger ihop med närliggande skogar i en av Stockholms gröna kilar, Järvakilen. Särskilt påverkad blir Lövstaskogen som är ett utpekade skogligt kärnområde med mycket höga naturvärden. Lövstaskogen och kringliggande marker har dessutom viktiga värden för regionens rörliga friluftsliv.

Svenska kraftnäts koncessionsansökan behöver omarbetas så att omfattande negativ påverkan på utpekade naturvärden vid Vaxmyra/Lövstaskogen inte riskeras. Naturvärden som vi och andra (inkl. Artportalen) redan redovisat har uppenbarligen inte beaktats i föreliggande ansökan. Ett genomförande av nuvarande ansökan skulle innebära irreversibla skador på synnerligen känsliga och skyddsvärda ekosystem inom Lövsta- och Vaxmyraskogen. Att det är äldre naturskog som hotas bevisas av de arter rödlistade marksvampar som växer precis där den nya kraftledningsgatan planeras. Negativa kanteffekter kommer att uppstå och värdräd för hotade arter kommer att slås ut av ökad solexponering som en följd av ny och breddad kraftledningsgata. En växtplats för den globalt

rödlistade raggtaggsvampen (EN – starkt hotad) kommer till exempel att gå förlorad.

Nuvarande projekteringar måste ses i sin helhet. De samlade konsekvenserna av de båda nya kraftledningsdragningarna genom skogs- och hagmarken kring Lövsta och Vaxmyra innebär betydande skador på naturmiljön och skyddsvärda nyckelbiotoper. Detta framgår inte tillräckligt tydligt i existerande miljökonsekvensbeskrivning som har nedvärderat påverkan.

Miljökonsekvensbeskrivningen saknar detaljerade kartor över ledningens sträckning. Därför behöver underlaget kompletteras med kartor som inkluderar ledningens bredd samt stolplacering.

Lövstaskogen är idag undantagen från skogsbruksåtgärder, eller annan rationell skötsel och utgör idag en biologisk oas i landskapet. I det fall Lövstaskogen lämnas orörd av kraftledningsexploatering förväntas bland annat de små våtmarkerna liksom ändmoränerna att gynna skogens kvaliteter långsiktigt och sällsynta arter att bevaras och kunna spridas till intilliggande skogar.

Granskning dokumenterar en omfattande påverkan på hällmarkstallskog och kalkbarrskog med mycket höga naturvärden

Vi vill vidare framhäva att det av den granskning som Hans Bärning et al utfört framgår att:

- Gammelskogen kring Lövsta och Vaxmyra ingår i en utpekad värdekärna i den regionala grönstrukturen bestående av de naturvårdsprioriterade biotoperna hällmarkstallskog och kalkbarrskog. Det är en högvuxen och gammal kontinuitetsskog med en medelålder äldre än ca 120 år. Något modernt skogsbruk har aldrig bedrivits här. Markerna är sedan länge utpekade för sin biologiska mångfald - inte minst området rika och ovanliga svampflora där flera arter är hotade och kalkberoende, se Bilaga 1 till expertyttrandet.
- Flera ovanliga svampar bevisar Lövstaskogens höga naturvärden. Påverkat område av Lövstaskogen har en stor mängd av rödlistade och signalarter av svampar (Figur 1) i expertyttrandet, vilka utgör ett bevis på att skogen alldeles intill koncessionsansökan har höga naturvärden och således är skyddsvärd.
- Lövstaskogen har mycket höga kvaliteter för naturvärden – ett kärnområde ("hotspot for biodiversity") är en skyddsvärd gammelskog. En viktig bas för en skogs artrikedom och välmående är interaktionen mellan svampar och träden, och då framför allt mykorrhizasvamparna. Svamparna gynnar i sin tur en mängd insekter som i sin tur gynnar fåglarna. Arterna i Bilaga 1 i expertyttrandet är både vedlevande svampar respektive mykorrhizasvampar. Samtliga är beroende av äldre skog. Ett exempel är vedsvampen tallticka som aldrig växer i yngre tallbestånd utan behöver

levande tallar äldre än cirka 150 år för att utvecklas. Andra vedlevande svampar behöver kontinuerlig tillgång på grov död ved som sakta bryts ner, ullticka är en sådan art.

- Lövstaskogen innehåller små och störningskänsliga våtmarker. Växtplatsen för naturvårdssvamparna i Bilaga 1 i expertyttrandet kan alltså anses vara av god vitalitet, med förmodad och uppvisad naturlig tålighet mot kommande torrperioder och långsiktiga klimatförändringar. Men ytterligare störningar på denna skog såsom ny och breddad kraftledningsgata kommer sannolikt att drastiskt förändra denna känsliga balans ("biological tipping point").
- Sverige har ett internationellt ansvar för bevarande av skyddsvärd skog enligt Konventionen om biologisk mångfald. Sverige har åtagit sig att genast vidta åtgärder för att stoppa och vända förlusten av biologisk mångfald och att ge naturen bättre möjligheter att återhämta sig.
- Slutsatsen i Miljökonsekvensbeskrivningen: "Påverkan på naturmiljön får endast små till måttligt negativa konsekvenser" gäller överhuvudtaget inte för Lövstaskogen. Sökanden avser att söka dispens från artskyddsförordningen. Någon sådan bör inte ges i den fortsatta hanteringen, då skadorna på Lövstaskogen kan undvikas genom en annan dragning av kraftledningen.
- Den fysiska påverkan som uppstår i Lövstaskogen kring nya kraftledningsgatan gör att skogen (träden) och skogsmarken intill kraftledningsgatan blir betydligt torrare, mer stressad och mer utsatt för skador. Träd och dess ömsesidigt beroende naturvårdsarter som t.ex. raggtaggsvampen som växer i den ansökta nya kraftledningskorridoren kommer att försvinna av en rad anledningar som inte hade uppstått om skogen hade fått stå opåverkad av ny och/eller breddad kraftledningsgata. Detta måste givetvis undvikas. Svenska kraftnäts koncessionsansökan behöver omarbetas. Istället för exploatering och intrång behöver området istället långsiktigt skyddas och bevaras för framtida generationer (M. Karström, 2010). Därför behöver även ett arbete med skydd av området som naturreservat eller biotopskyddsområde snarast påbörjas.
- De två kraftbolagens planerade åtgärder innebär en omfattande fysisk påverkan på Lövstaskogen genom att:
 - Den skogliga kontinuiteten kommer att avbrytas och en ny kontinuitetsskog/naturskog kommer alltså aldrig att kunna etableras.

- Skogen omkring kraftledningsgatan och dess sidoområden kommer att störas eftersom träd inte tillåts att växa sig höga, mogna och bli gamla, vilket är en förutsättning för många arter.
- Ökad vindkänslighet med följd skog som avgår i förtid som vindfällen.
- Skogen och skogsmarken invid kraftledningsgator blir jämförelsevis mycket torrare – periodvis nästan utbränd
- Insektsangrepp. Ökad risk för omfattande oönskade angrepp av t.ex. åttatandade barkborren.
- Ökade temperaturvariationer och frostsador.
- Fragmenteringen av landskapet ökar.
- Marken blir näringsrikare.
- Försumpning i sänkor.
- Ökad erosion uppstår på och kring berg, hållar och block som idag skyddas av gammelskog.
- Geologisk påverkan och påverkan på markstrukturen av kraftledningsstolpar. Lövstaskogens ändmoräner eller de Geer moräner är skyddsvärda geologiska bildningar från istiden och har idag stor betydelse för grundvattenbildningen. Svenska kraftnät har sökt koncession för att placera stolpe på ändmorän på sådana platser att de påverkar avrinning och/eller grundvattenbildning.

Naturskyddsföreningen Väsby

Pelle Nordmalm/ordförande

Lo Hollander

Niklas Johansson

Eva Samuelsson

Göran Svenstam